

HOOP VOOR DE KAMSALAMANDER IN DE GINKEL

Leo Bleeker

Ten oosten van Ede stad ligt de landbouwenclave "De Ginkel". De enclave is grotendeels in eigendom van de gemeente Ede en wordt omgeven door bossen en heidevelden. Doordat er hier twee smeltwaterdalen samenkomen is er een ondoorlatende laag gevormd waardoor het gebied voor veluwe begrippen nat is: er bevinden zich meerdere grote plassen, enkele kleine poeltjes en een stelsel van (afwaterings)sloten. Er is zelfs een elzenbroekbos met elzenzegge (*Carex elongata*), hetgeen in deze omgeving zeer bijzonder is. De Ginkel is voor het grootste deel in agrarisch gebruik en kent verder een extensief recreatief gebruik.

vlinderdas

Recent is in het gebied een natuurontwikkelingsproject gestart met de naam VlinderDas. Het is de bedoeling van dit project om de natuurwaarden van de elementen die in gemeentelijk beheer zijn, te verhogen. Hiervoor zijn inmiddels enkele inrichtings- en beheersmaatregelen getroffen zoals het verhogen van de waterstand door de plaatsing van dammen, het verflauwen van slootkanten en de aanleg van plas-drassituaties. De werkzaamheden zijn met name uitgevoerd in en nabij de voortplantingswateren van amfibieën. Bij een aantal poelen zijn bomen gekapt om meer zonlicht op de oevers toe te laten. Tevens is vorig jaar de bouw van een echt vleermuishotel voltooid.

monitoring

Voor mijn opleiding aan de MBCS te Velp ben ik in maart j.l. een stageperiode bij de gemeente Ede begonnen. Tijdens deze stage heb ik me onder andere bezighouden met de monitoring van amfibieën in dit gebied. Met behulp van deze monitoring hoopt de gemeente inzicht te krijgen in de resultaten van de beheersmaatregelen en het tot nu toe gevoerde beleid. Dit jaar is de monitoring in Ede voor het

eerst van start gegaan. De 'nul-situatie' werd in een eerder stadium vastgelegd, vóór de realisatie van het project. Er werden toen o.a. rugstreepad en heikikker gevonden.

kamsalamander

Tijdens het eerste bezoek dat ik bracht aan één van de voortplantingswateren in dit gebied deed ik, eigenlijk bij toeval, een belangrijke waarneming. Woensdag 14 maart was een bewolkte en koude dag en ik had weinig hoop amfibieën aan te treffen. Naarmate de middag vorderde trok de bewolking welliswaar weg maar ik zag nog steeds geen amfibieën. Toen ik enkele dode berkenstammetjes omdraaide vond ik vier 'salamanders'. Na enig gepuzzel bleken het Kamsalamanders in landfase te zijn. Deze salamandersoort was volgens het landelijke databestand van RAVON nog niet eerder in dit gebied gesignaleerd. Het ging hier om twee adulte vrouwelijke exemplaren, een adulte man en een juveniel exemplaar.

nog meer vondsten

Een aantal dagen later ben ik nog eens gaan kijken. Drie van de vier exemplaren hadden hun onderkomen onder het stuk hout verlaten. Eén exemplaar was nog aanwezig evenals een vrouwtje kleine watersalamander. Door met lieslaarzen voorzichtig langs de oevers van het betreffende poeltje te lopen vond ik nog een groot mannelijk exemplaar met een grote "draken"kam. Ook vielen de omgevouwen blaadjes en grasjes op. Er bleken inderdaad eitjes tussen te zitten. Deze eitjes voldeden aan de omschrijving van kamsalamandereitjes: ongeveer 2 mm groot en gelig wit van kleur. Door het uitbreken van de

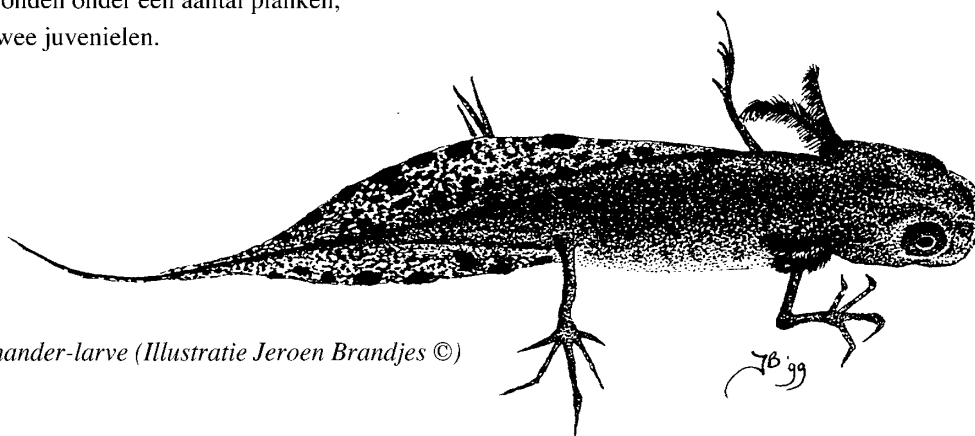

Een mannetje kamsalamander
met een grote 'draken'kam.
(Foto: Annie Zuiderwijk)

MKZ-crisis mocht ik bijna anderhalve maand het gebied niet bezoeken. Vanaf half mei mocht ik er pas weer in. En dat was gelukkig nog niet te laat. In dezelfde poel vond ik nog een volwassen vrouwtje en wat eitjes, en op 20 juni zelfs zo'n 15 flink volgroeide larven. Maar wat nog mooier was is dat ik in een nieuw aangelegde poel, zo'n 500 meter verderop, ook twee volwassen kamsalamanders vond. Later zijn er hier ook nog een aantal dieren in landfase gevonden onder een aantal planken, waaronder twee juvenielen.

goede hoop

In ieder geval heb ik met zekerheid kunnen vaststellen dat in de landbouwenclave de Ginkel een populatie kamsalamanders aanwezig. Doordat er in de omgeving meerdere nieuwe poelen zijn aangelegd of doordat de waterkwaliteit van de bestaande poelen en waterlopen is verbeterd is er goede hoop dat deze soort zich hier gaat uitbreiden in de Ginkel.

Kamsalamander-larve (Illustratie Jeroen Brandjes ©)

VINPOTEN IN BRUNSSUM

De Werkgroep Monitoring organiseerde dit voorjaar een lezing en excursie op de Brunssummerheide. Beide activiteiten werden zeer goed bezocht; de lezing moest zelfs verplaatst worden naar een grotere zaal!

De excursie op zondag 11 maart leverde de verwachte soorten op: bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en vinpootsalamander. Vooral van deze laatste soort hadden wij gehoopt hem te vangen om zodoende het (soms lastige) verschil tussen deze soort en de veel algemenere kleine watersalamander duidelijk te maken. Dat lukte dus, uit een poel werden bij de eerste poging een mannetje en een vrouwtje vinpootsalamander geschept, zodat alle aanwezigen zich een duidelijk beeld konden vormen van de verschillen tussen

beide soorten, die op meerdere plaatsen in Limburg en Brabant tezamen voorkomen. Ook werden er enkele, op waterplanten, afgezette salamandereitjes gevonden, iets wat de meeste deelnemers nog nooit hadden gezien. Dat de gewone pad massaal in het water aanwezig was mocht geen verrassing heten, de excursie vond immers plaats midden in de voortplantingsperiode van deze soort. Het leukst was echter de vinpootsalamander die uit een karrenspoor werd geschept; in het buitenland is dit een algemeen verschijnsel maar in Nederland komen dit soort meldingen niet zo vaak voor. Al met al twee geslaagde activiteiten waarvoor het personeel van Natuurmonumenten op de Brunssummerheide hartelijk wordt bedankt.

